

14/11/2025 Simon Stevinpenning

Dankwoord uitgesproken door Patricia Van den Bulcke

Geachte NL-term bestuur

Gewaardeerde collega's

Dames en heren

Het is voor mij een hele eer vandaag de Simon Stevin penning te mogen ontvangen en ik neem die dankbaar aan als een erkenning voor mijn bijdrage aan de terminologie in mijn meer dan 40-jaar lange carrière, aan de KU Leuven, de Katholieke Vlaamse Hogeschool, maar het langst (36 jaar) aan wat nu de vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie binnen UGent is.

Ik ben ook heel verheugd mij in goed gezelschap te bevinden, nl. in dat van andere 'penninckhouders' die in de geest gewerkt hebben van de geniale Simon Stevin, die 'wonderaar', die zo veel aandacht heeft besteed aan een geschikte Nederlandstalige term voor ieder begrip, en die aan de basis ligt van een Nederlandstalige vaktaal op vele gebieden.

Die andere 'penninck-meesters', want dat zijn ze, *meesters* met gezag in hun vakgebied, zijn:

- Willy Martin (2021), mijn vlotte buurman 1 dag in de week, op de 3^e verdieping van het gebouw W&L van de KU Leuven in mijn eerste jaren assistentschap, en met wie ik sinds toen altijd vriendschappelijke contacten heb onderhouden.
- Rita Temmerman (2024), die mijn interesse voor de terminografie heeft getriggerd met haar boek uit 1990 *Terminologie, een methode*, in co-auteurschap met Femke Simonis en Lucia Luyten. Dat basiswerk was voor mij de 'bijbel' van de terminografie, een werk dat ik heel veel geconsulteerd heb.
- En uiteraard ook Frieda Steurs en Jan Convents, die ik gaandeweg op colloquia heb leren kennen.

Mijn voorliefde voor woorden en woordenboeken heb ik, besef ik nu, van mijn moeder, die er altijd het woordenboek (*De Verschueren*) bijhaalde toen we een woord niet kenden. Toen ik in 1984, het begin van mijn Gentse carrière, het vak 'vertalen van juridische teksten' moest geven, was het voor mij dus evident de termen uit die teksten onder de loep te nemen, maar ook om mij te laten beëdigen met als doel authentieke teksten te kunnen gebruiken als lesmateriaal.

En toen is die wonderbaarlijke ontdekkingsreis in de juridische terminografie begonnen. Wat begon met de semantische driehoek Begrip, Term en Object, bleek al snel voor juridische terminologie genuanceerd en gekaderd te moeten worden, en met een steeds grotere 'verwondering' ontdekte ik dat het 'Object' in juridische terminografie doorgaans ontastbare 'juridische figuren' waren, in woorden uitgedrukt, dat die Objecten (die ik liever Referenten noemde) niet aan een taal gebonden waren, maar aan een systeem van een land of regio (denk maar aan de term 'Burgerlijk Wetboek', zelfde begrip en benaming in BE en NL, maar toch met een verschillende referent, dat de referenten van begrippen in de tijd konden wijzigen (bv. het Wettelijk Huwelijksvermogensstelsel in België), dat er niet altijd een 1 op 1 relatie bestond tussen de 'Vlaamse' term en de 'vreemde' term (denk maar aan de term 'aandeel' die je voor Spanje moet vertalen door 'participación' als het om een BV gaat of 'acción' als het om een NV

gaat, wat dan weer maakt dat je ongewild homoniemen gaat creëren, nl. ‘aandeel 1’ (uit een BV) en ‘aandeel 2’ (uit een NV). Kortom, ik voelde me als ‘Alice in wonderland’, of moet ik zeggen ‘Simon in wonderland’.

Met de jaren werd de focus ruimer en ging de aandacht ook uit naar stijlkenmerken (bv. niet ‘het doel van de vennootschap is’, maar ‘de vennootschap heeft tot doel’, naar het gebruik van de tijden om het begrip ‘verplichting’ uit te drukken, wat verschilt van taal tot taal (toekomstige tijd in het Spaans en tegenwoordige tijd in het Nederlands), en naar de rol van de beëdigd vertaler, die verschillend is van de rol van de jurist (een vertaler vertaalt, ‘stelt vast’ wat in het bronstelsel gebeurd is; een advocaat ‘lost’ een juridisch probleem ‘op’ in het doelsysteem).

U voelt het wel, al heel snel groeide dit uit tot een passie, met als hoogtepunt het gestructureerde digitaal juridisch woordenboek Nederlands/Spaans van mezelf met de gewaardeerde medewerking van collega Carine De Groot. De lemmata worden niet louter alfabetisch voorgesteld, maar in hun begrippen-samenhang, zoals Rita Temmerman het zo duidelijk uitlegde in haar basiswerk. En de eventuele asymmetrie tussen het ‘Vlaamse’ en Spaanse begrip wordt opgevangen door een equivalentieveld.

Tot slot wil ik het ook even hebben over AI en de rol die de vertaler/terminoloog in de toekomst daar zal in spelen. Ongetwijfeld zal vakterminologie en de daarbij horende syntaxis grotendeels door AI overgenomen worden, maar dat maakt de taak van de vertaler/terminoloog, als post-editor, alleen maar uitdagender. Denk maar aan alle problemen die we vandaag besproken hebben. Een grondige vak kennis van de juridische/financiële systemen achter de termen zal altijd nodig zijn. En laten we evenmin vergeten dat alle vertaalgeheugens uiteindelijk blijvend gevoed zullen moeten worden met nieuwe begrippen en correct vertaalde termen.

In elk geval staan we ver van de eerste automatische vertaalprogramma’s, zoals dat van Siemens. Laat ik deze toespraak eindigen met een grappige anekdote. Ik herinner me nog een voorstelling in Brussel door het bedrijf Siemens, eind de jaren 80 of begin de jaren 90, over automatisch vertalen. Aan het einde van het colloquium mocht het publiek een zin ter vertaling aan de computer aanbieden en mijn collega liet de zin ‘ik ben een vertaalster’ vertalen, waar prompt de Franse vertaling ‘je suis une étoile à traduire’ uitkwam.

Dank u voor uw aandacht.